

zik: Magyarországon került elő a legtöbb torzított koponya-anyag és ezért itt lehet legelőbb remélni, hogy jellegzetes sírokat és mellékleteket találnak a tudósok, amelyekből azoknak kulturállapotára és etnikai összefüggésekre lehet majd következtetni. Ezeket a sorokat Niederle még akkor írta, amikor még a 47 torzított koponyának a fele sem került a felszínre.

A macrocephal koponyák gyakorisága országunk területén Bartucz Lajos professzort arra engedte következtetni, hogy hazánk területén ezek a különlegesen torzított koponyák, az itt lefolyt történelmi események aktív tényezői.

A világ Antropológusainak összes tudósait az a kérdés foglalkoztatta és foglalkoztatja még ma is, hogy vajjon honnan indult el a koponyatorzítás ősi szokása és melyik nép az, amelyik azt fenntartotta és a szokást elterjesztette és kiszélesítette a világ minden részére. Erre a számottevő antropológiai kérdésre szerintem hazánk bronz-kori macrocephal leletei adják meg leginkább a választ, mivel mind máig a legmeszebb időkre visszatekintő macrocephal koponyák, a hazánk területén talált bronz-kori koponyák, amelyeknek a kora a Kr. előtti kb. 2800. évekre tehető. Tehát kétséget kizárólag a Kárpáti medence volt az őshazája ennek az ősi, koponyatorzító kultusznak.

A kérdés második felére, vagyis arra, hogy melyik nép tartotta fenn ezt a kultuszt és terjesztette el a világon, erre a válasz már sokkal több bizonyító adatra szorul és nagyobb vitára ad alkalmat, annál is inkább, mivel hazánk területén a koponyatorzítás szokása egy hosszú ideig tartó kiesést mutat, vagyis a bronz-kortól a Kr. előtti 2.000-es évtől, a Kr. utáni 5-ik századig teljesen eltűnik, és ismét csak a hun sírok mélyéből kerültek elő. Ez a feltűnő jelenség, vagyis az, hogy ezen különös szokás több, mint 2.000 éves kihagyást mutat hazánk földjén engem arra enged következtetni, hogy a bronz-kor vége felé egy népcsoport vonult ki a Kárpáti medencéből és magával vitte a koponyatorzítás szokását. Ez a törzs minden valószínűség szerint egy vezértörzs lehetett, amelynek tagjai különleges koponyaformával, illetve nagy-fejűséggel óhajtották magukat megkülönböztetni a többiekkel szemben. Ez a magyarázat erre a különös, rejtélyes szokásra és a szokás eltűnésére, az én egyéni és saját véleményem, mert mind máig a tudósok nem tudtak erre a rej-

télyre magyarázatot találni. Véleményem megerősítésére szolgáljon az, hogy azokon a vándorlási területeken, ahol a hunok előfordultak, mindennütt megtalálták a koponyatorzítás szokását és hogy az rangjelző volt, azt az bizonyítja legjobban, hogy a környező népek csak kiválasztott egyéneiket ábrázolták és ma is ábrázolják különös nagy fejjel: mint pl. a kínaiak Lae-Tse-t, Konfucius-t, az indiaiak pedig Budhát. Köztudomású az is, hogy az egyiptomiaknál is a faraók családi sírjaiban találjuk meg leggyakoribb helyi előfordulásban a torzított koponyákat. A magyar nyelvben még ma is élő kifejezés a tudós és jeles emberre vonatkozóan a nagy koponya és fejes jelző. A fő-emberek, a fő-nők, a fő-vezér, a főrangú, stb. rangjelölések. Tehát a fej nagyságára vonatkozó megkülönböztetés. A koponyatorzítás véleményem szerint minden bizonnyal hazánkban származik és a hunok voltak azok, akik elterjesztették a koponyatorzítás szokását, ami még Amerika területére is átcsapott, ezt onnan tudjuk, hogy a 1585-ben a limai katolikus egyház büntetés terhe alatt tiltotta meg híveinek a pogány kultuszra való emlékeztetést, a koponyatorzítást.

Minden tétovázás nélkül bátran állíthatom a hazai sírleletek alapján, hogy a hunok hozták vissza hazánk területére az innen magukkal elvitt, ősi, rézkorból való szokást, a koponyatorzítást. Véleményem szerint ennek az ősi szokásnak eltűnése és a hunokkal való visszatérése világítja meg azt a tényt, hogy nem véletlenül választották a hunok a Kárpátok alját óriási birodalmuk központjának, hanem a testvérekre való emlékeztetés, a vér szava, az őshaza utáni vágy vezette őket vissza az ősi honba.

A magyar föld humuszos talajába belerajzolódik a hunok letűnte után az avar nép háromszázados története is. A nagy avar uralkodó, Baján Kagán nem véletlenül választotta a Dajkál-tótól az Ens-ig, és a Balti tengertől a Balkán hegységig terjedő hatalmas birodalmának központjául a Kárpáti Medencét, hanem őt is az ősökre való emlékeztetés és az ősi szülőföld utáni vágy hozta vissza a Duna-Tisza vidékére. Az avar temetői sírban nyugvó csontvázai arról tanuskodnak, hogy az avar nép testarányai éppen úgy mint a koponyaalkata és koponyaindexei megegyeznek a Kárpáti Medencében, a régmúltban élő bronz-kor emberének minden jellegével. (163 cm. átlagos magasság és 79-80 a koponya indexe, ami középfejűséget árulja el.) Az avar ember fenotípusa élesen elkülönült a ránk maradt

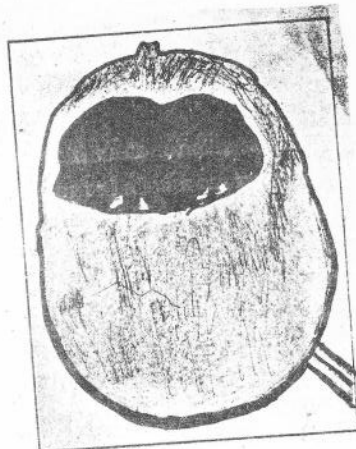
leletek tanúsága szerint a hazánkon átvonuló egyéb korabeli népek egyéni megjelenésétől, úgy a gótoktól, mint a gepidáktól, longobardoktól és másoktól, de megegyezik teljesen a hunokéval. Gáter, Mosonszentjános, Ceben, Keszthely, Üllő, Kiskőrös, Óskün vidékén megejtett ásatások alkalmával napvilágra került több százakra menő avar koponyák között nem egy búbos, illetve torzított koponyára bukkantak a tudósok, amelyek szinte tökéletes másai a hun makrocephal koponyáknak. Az a tény, hogy az avarok temei között megtalálták a hazai bronz-kori emberre és hunokra annyira jellegzetes torzított koponyákat is, ez arról tanuskodik, hogy az avar nép ősatya is a Kárpáti Medence szülöttje volt, éppen úgy, mint a hunoké, és az avar nép elődje is, éppen úgy mint a hunok ősei, a Kárpáti Medencéből vitték magukkal keletre és onnan hozták vissza az ősi rangjelző szokást, a koponya-torzítást.

Az avarokkal nem halt ki hazánk területén a koponyatorzítás szokása, hanem egyes vidékeken tovább élt ősi örökség-képpen, annak ellenére, hogy az Árpád-kori magyar sírokból ezideig nem került elő torzított koponya. A következő feljegyzésekből határozottan kitűnik a szokás folytonossága: Veszprémi István Debrecen városának tisztiorvosa 1760-ban figyelmezteti a bábákat, hogy a kisdéd gyermekeknek "süvege és álla alatt le ne köttessék, semmiféle tagja ama hasztalan kigondolt mesterséges kötözésekkel, vagy egyéb szerszámokkal, ne egyengettessék." 1777-ben Szelei Károly "Magyar bába mesterség" című munkájában így ír: a bába az újszülött gyermek fejét semmi körülmények között ne formálja! Lugosi Fodor András nemes Doboka vármegyének táblabírája és főorvosa 1817-ben "Asphixia neonatorum" (Újszülöttek látszólagos halála) című munkájában kifejti, hogy a fejreesés mellett a leggyakoribb halálok, a gyermek fejének szorongatása pántlikával, vagy kézzel és mással. Dombi Sámuel 1807-ben, mint vármegye főorvosa Borsod megyében, határozottan megtiltja, hogy bárki is az újszülött gyermek fejét tapogassa, vagyis hogy a gyermek fejét módi szerint formálja.

A koponyatorzítás egyik változatát láthatjuk talán a palócok, matyók bizonyos "tok" viseletében is.

Országunk területén talált bronzkori sírleletek adják meg szintén a kulcsot ahhoz, hogy Árpád népe is az őshaza tudatával vette ismét birtokába a Kárpátokkal koszorúzott termékeny medencét. Ugyanis a honfog-

26a

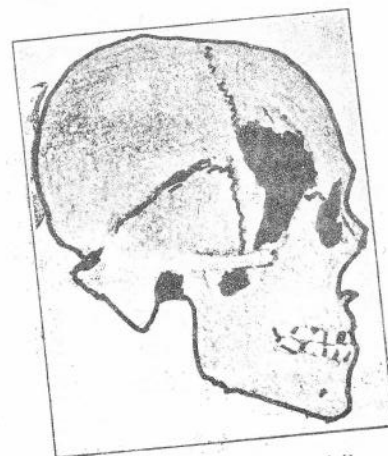

a)

b)

Lékelt (trepanált) koponyák
a szőregi bronzkori temetőből
(a) egy hatalmas sebnyílással, b) két kisebb
sebnyílással).

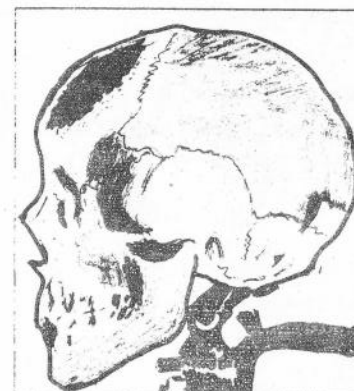
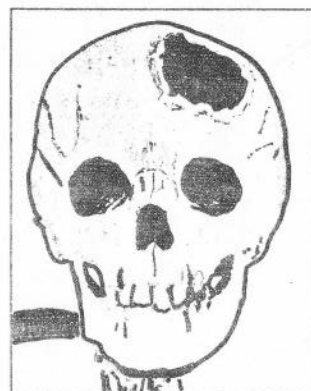

Kelet-európai-típusú honfoglaláskori magyar koponya szemben és oldalról
(Kézai, 1926, 27. sír).

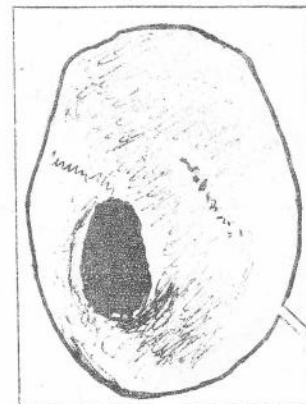
laláskori magyarság antropológiai adatai ugyancsak egybevágnek a bronzkorban itt élt lakosság testadataival.

A honfoglaló magyar vitézek sírjaiban nem találjuk meg sehol sem, mint ahogyan a fentiekben említettem a torzított makrocephal típusú koponyát, de viszont felleljük hazánk területén a bronzkorban divatozott, kiváló ügyességet igénylő szokást, avagy gyógyászati eljárás emlékét, a fejlékelést, vagy trepanációt. A bronzkori időkben ránk maradt szőregi, pitvarosi és más egyéb lelőhelyekről felszínre került koponyák a korabeli zseniális, őskori sebész bravúros agyműtéteteiről tanuskodnak. Ezen leletek mind azt igazolják, hogy a beteg több, hónapokkal, sőt évekkel élte túl a veszélyes műtétet, mert a csontszéleket a kompakt csontállomány már egészen, vagy részben bevonta. A bronzkor végétől, vagy a Kr.e. 2.000-1500 évektől, egészen a Krisztus utáni 900-as évekig hiányzanak a Kárpáti medencében a trepanált koponyaleletek, annak ellenére, hogy ezen közbeeső 3.000 évre menő időből, több ezer számra menő koponyaleleteink vannak, de egyik sem tanuskodik a koponyalékelésről. Szinte egyszerre tűnik el a honi tájakról a koponyatorzítás és a trepanáció bevett szokása a bronzkor utolsó fázisában.

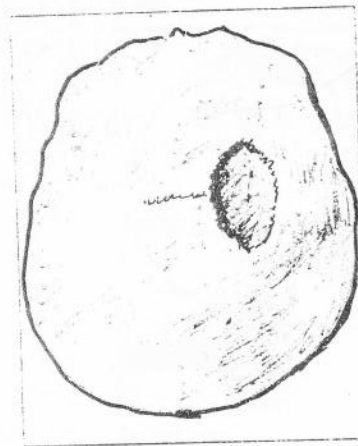
Amíg a koponyatorzítás ősi szokása a Kárpáti medencébe a hunokkal tért vissza, addig a trepanáció gyakorlását Árpád népe hozta vissza az őshazába. Ugyanis az Árpádkori vitézek hantjait kutatva, nagyszámú trepanált, illetve meglékelt koponyára bukkantak, mint ahogyan azt már az előzőkben említettem. A lékelt koponyák éppen olyan kiváló sebészeti beavatkozásról beszélnek, mint a bronzkorból való trepanált koponyák. A jászberényi, a pestszentlőrinci Árpádkori trepanált koponyák azt is igazolják, hogy a megoperált beteg nem halt meg a műtétben, hanem túlélte azt, mivel a lékelés helye elvarasodást mutat. Nem mulaszthatom el, hogy meg ne említsem a Verebélyről való, kalandozások idejéből származó koponyaleletet, amely olyan bravúros orvosi beavatkozásról tanuskodik, ami a modern kor legkiválóbb agysebéisének, a svéd Olivecrone-nek is díszére vált volna. Ezen koponya arról tanuskodik, hogy a magyar vitézt csatározások alkalmával buzogányütés érte, amely féltényérnyi nagyságban a fejét betörte, sőt három irányba meg is repesztette azt. A korabeli avatott-kező sebész úgy mentette meg a súlyos beteget, hogy a sebet körül-trepanálta, és hogy megvédje a legényt az újabb sérülésektől és az

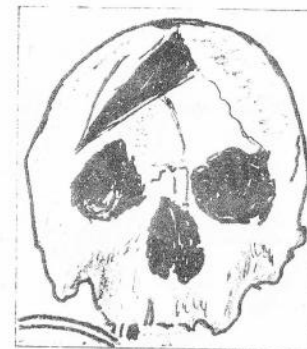
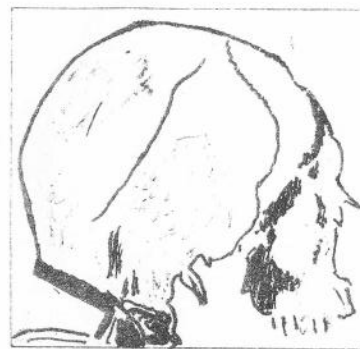
Pogány magyar legény koponyája kardvágástól származó hatalmas sebbel, melyen a kezdődő gyulladás jelei láthatók (Pestszentlőrinc).

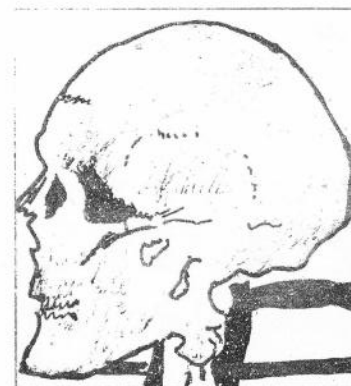
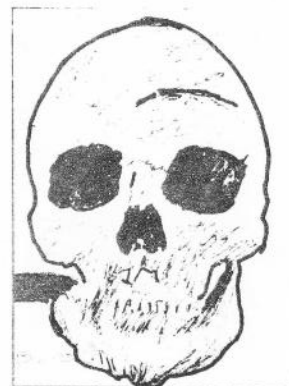
Két „nyagafűt” (trepanált), pogány magyar vitéz koponyája; mindkét „n” a sapkába varrt ezüstlemez védte a hatalmas sebet; a; Vereb, b; Nagylok.

Két honfoglalás kori magyar vitéz koponyája kardnyágás nyomával:
a₁ Benczicszén, a₂ Jászócsán.

Béla második herceg koponyája szemben és oldalról, több kardnyágás nyomával
(dinaroid típus).

Mongoloid-típusú pogány magyar vitéz koponyája Ókecskéről.

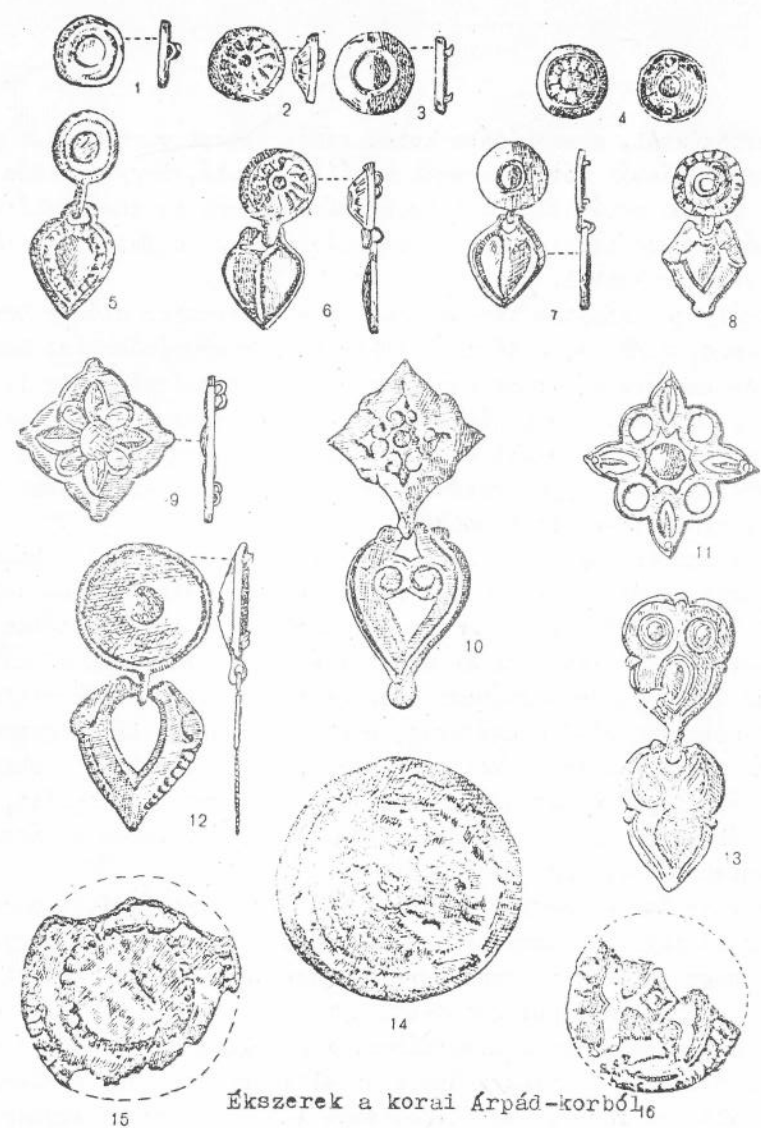
adandó fertőzéstől, a sapkájába kerek ezüst lemezt varratott. A sebkörüli csontburjánzásból kétségtelenül megállapítható, hogy a vitéz túlélte évekkkel a kitűnő műtétet. A korabeli írások arról tesznek említést, hogy Béla mácsói herceg is kigyógyult trepanáció által a fejét ért több kardvágás okozta sérülésből.

Hangsúlyozni óhajtom ismételten, hogy a bronzkor után a Duna, a Tisza, a Szamos, a Maros, a Kőrös vidékét számos népvándorlási hullám öntötte el, de ezeknek a harcos népeknek a sírjait akárhányszor is világitották be a tudomány fáklyájával tudósaink, egyszer sem találtak ezeknek a népeknek a temetkezési helyén trepanált koponyát, csak a honfoglalás idejéből való magyar vitézek névtelen hantjai alól kerültek elő agylékelés nyomait viselő koponyák.

Ezt az antropológiai újszerű szemléletemet, amellyel bizonyítani óhajtom, hogy a magyarság eredeti őshazája a Kárpáti Medence volt, és oda Árpád és vitézlő nagyjaink a jogos örökség biztos tudatában tértek vissza, megerősítve látom egyéb más történelmi bizonyítékok mellett, Dr. Sebesztyén Gyula jeles történész azon adataival is, amit közölt "Az Avar-Székely kapcsolat" című munkájában, hogy: "a honfoglaló magyarok kétségtelenül nagyszámú avar találtak Magyarországon területén, akik felszabadítóként fogadták Árpádot." Sőt a monda még azt is említi, hogy az Erdélyben élő székelyek Árpád nagy-fejedelem jövetelének hírére, egész Kievig mentek elébe, hogy hódoljanak neki.

Nagy Géza lelkes magyar őskutató írásaiban azt állítja, hogy a nyugatiak nem is találtak lényeges különbséget az avarok és a magyarok között, úgy hogy jóideig avarnak nevezték őseinket és csak később kezdték el u n g u r - nak nevezni őket.

Írásomat azzal a reménnyel zárom, hogy okfejtéseim meggyőzőek voltak és valamennyien osztják velem azon állításomat, hogy a Kárpátokkal átölelt, kalászos róna a legtökéletesebb táj és vízrajzi egység és az a térszín volt a emberiség egyik legősibb, legnagyobb és bölcsője, ahol az emberiség nemcsak megszületett, hanem testileg és szellemileg felnevekedett és úgy az egyszerű pattintott kő, mint a csiszolt kőeszközök révén ezen a földön lett igazán úrrá a környezete felett. Ugyancsak a Kárpáti Medence az a térszín, ahol az ember először lépett ki barlangjából és ahol az ember először fogott közös vállalkozásokba, ahol elő-

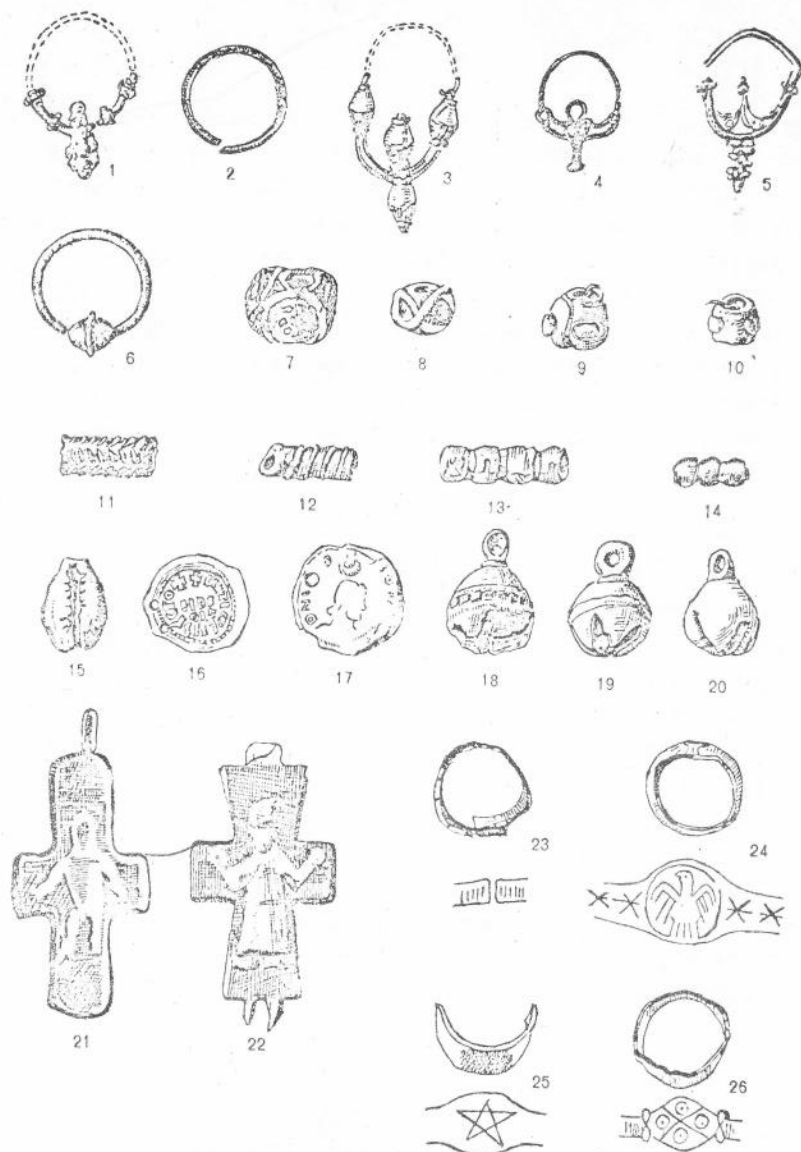
Ékszerek a korai Árpád-korból¹⁶

1-3. Szeged-Bojárhalom. — 4. Tiszabeczdéd. — 5-7. Szeged-Bojárhalom. — 8. Tiszabeczdéd. — 9-10. Szeged-Bojárhalom. — 11. Teremia Mare (Nagyteremia). — 12. Szeged-Bojárhalom. — 13. Koppányszántó. — 14-15. Szeged-Bojárhalom. — 16. Teremia Mare

Szöke Béla:

A Honfoglaló és kora Árpád-kori Magyarország Régészeti Emlékei című könyvből.

X

1. Tápé-Muhajdok. — 2. Rusovec (Oroszvár). — 3. Tápé-Muhajdok. — 4. Szentés-Nagyhegy. — 5. Ptuj. — 6. Gimbas (Murosgombás). — 7. Tiszabezeléd. — 8. Szekesfehervár-Denkőhegy. — 9-10. Piliny-Sirmány-hegy. — 11. Keckesmet. — 12. Szekesfehervár-Denkőhegy. — 13. Keckesmet. — 14-15. Piliny-Sirmány-hegy. — 16. Győr. — 17-20. Bjele Bedo. — 21-26. Szentés-Szentlászló.

Honfoglaláskori magyar régészeti emlékek, ékszerek.

Szöke Bica : A Honfoglaló és kora árpád-kori Magyarság
Régészeti emlékei című könyvéből.

ször vette a bátorságot a nyílt szintérre való településre és ahol az ember először indította meg a közös életet és vetette meg a városok alapját. Itt született meg az ember lelkében a szép iránti vágy, itt bontakozott ki az ember kezéből az első művészi alkotás, az első egyéniséget karakterizáló mosolygó kőszobor. Ugyancsak itt vette kezdetét a korongon pörgetett sokszínű zománccal bevont kerámiai edény, amelyek már nemcsak a szükség eszközei voltak, hanem dísz tárgyak is. A Kárpáti medence adottságai juttatták el az embert ahhoz a nagy előhaladáshoz, hogy a kőeszközeit a rézzel, majd a bronzsal váltsa fel. Itt a Kárpáti Medencében jutott el az ember először ahhoz a gondolathoz, hogy mondani-valóját ne csak szavakkal közölje, hanem lerögzítse maradandó formában, írásban. Innen indultak el a bronzkor végén egyes törzsek különböző időszakokban lóháton és négykerekű kocsin, amelyek egyike útravalóul magával vitte a bronzöntés és a cserépezés nagyszerű mesterségét, a másik a fölényt és rangot kifejező koponyatorzítás szokását, a következő a legmagasabb orvosi szaktudást igénylő koponya-lékelést, vagy a trepanáció mágikus művészetét és az írástudományt. Ugyancsak ennek a Kárpáti Medencének édes anyaföldjére való emlékezés vonzotta vissza a szétszéledt gyermekeket a különböző korokban, különböző név alatt hosszú ezredek múltán a Duna és a kanyargós Tisza, valamint a sebesen folyó Körösök, legelőben és minden kincsben és jóban bővelkedő völgyébe.

Úgy érzem, hogy az igazságkeresésben helyes úton jártam és mi magyarok ezek után nem kereshetjük másutt az őshazát, mint a vadregényes Kárpátokkal övezett medencében! És ha ezt a nagyszerű táj és népességet feldarabolják, nemcsak nemzetünket károsítják meg vele, hanem a Teremtő Isten nagyszerű alkotását is!

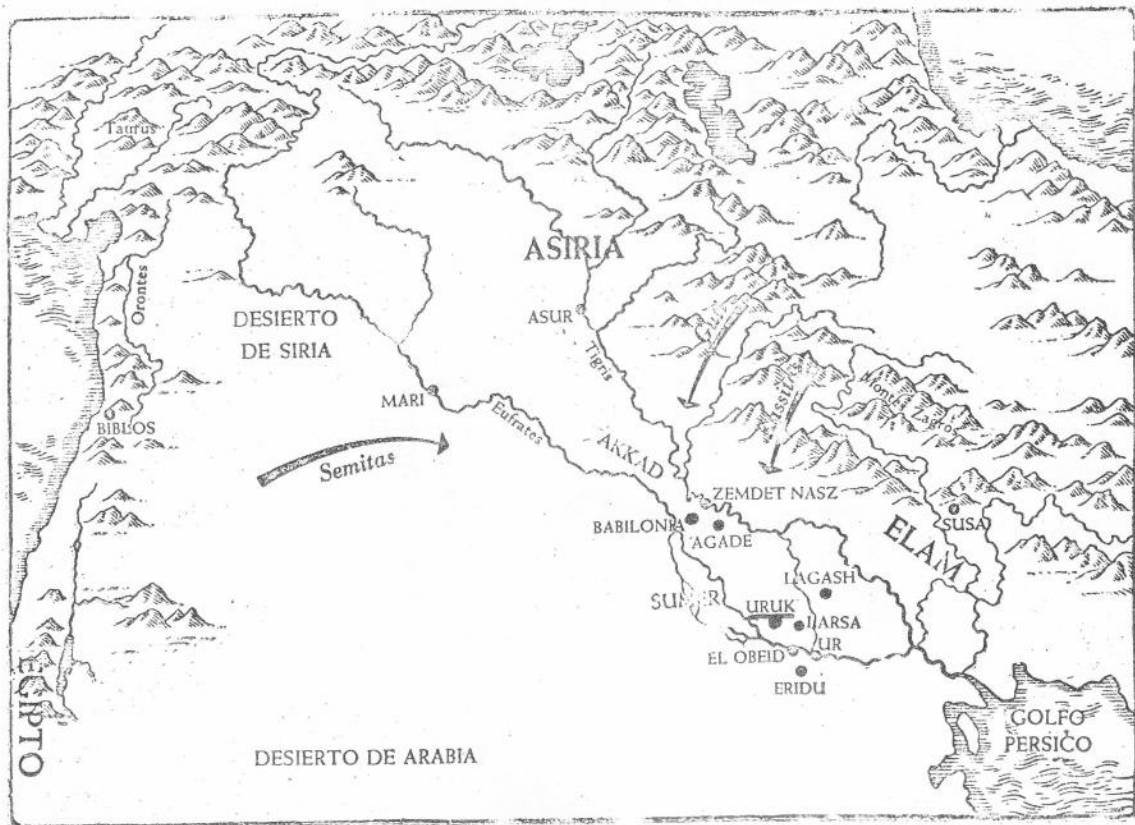

29a

A Gilgámes Éposz és a magyar elbeszélő
költészet

IRTA:

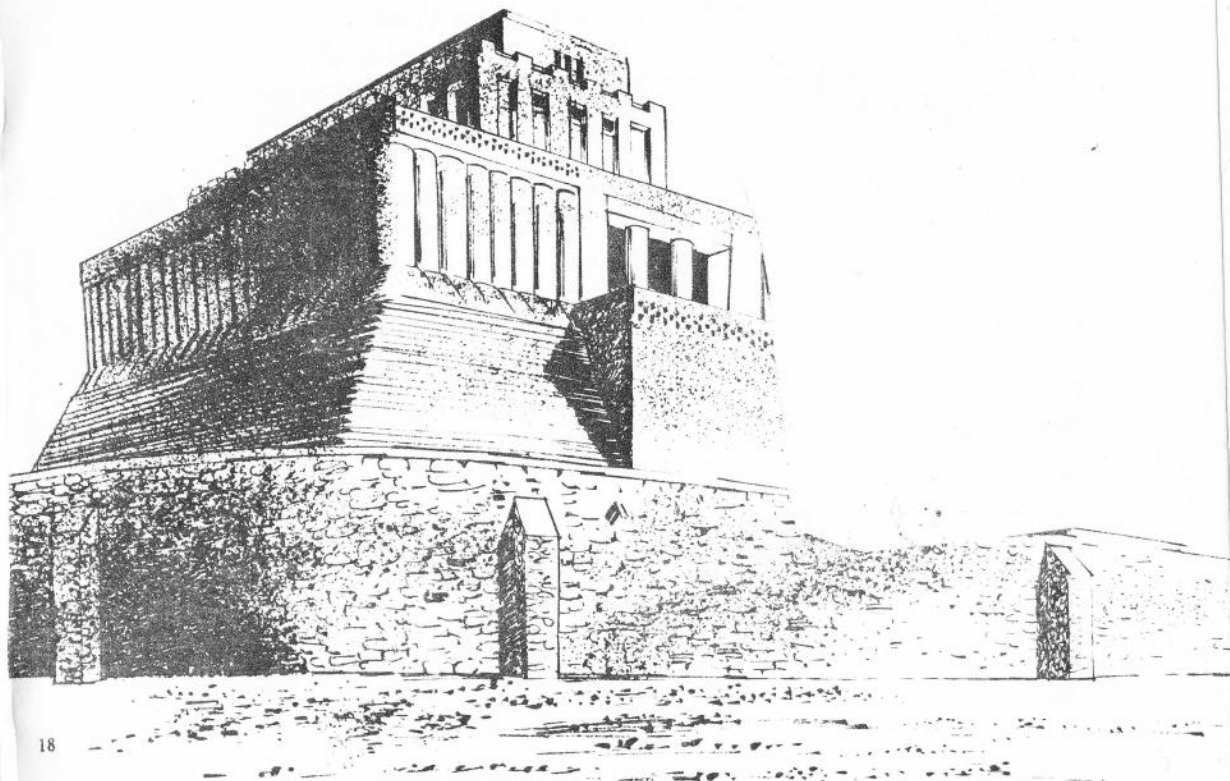
Dr. TORONYI ETELKA
Herceg HOHENLOHE ZU LANGENBURG LAJOSNÉ

Los sumerios ocuparon el sur del delta mesopotámico en el transcurso del cuarto milenio. La línea de puntos indica los antiguos límites del Golfo Pérsico, cegado después por los aluviones. Los semitas se infiltraron en Mesopotamia en la misma época y contribuyeron a poblar Akkad y Asiria. Además, un rey semita, Sargón, fue quien fundó el primer Imperio mesopotámico (—2300), que se extendió desde el Golfo Pérsico a las costas mediterráneas. Hacia 1700 a. de J.C., el soberano de Babilonia, Hammurabi, reinaba sobre un Imperio de dimensiones semejantes. Las ricas llanuras del Tigris y del Eufrates atraerón siempre a los nómadas y a los pueblos de las montañas del Zagros. Hacia 2200 a. de J.C., los guti pusieron fin al reino de Akkad y, en 1600 antes de J.C., los kassitas se apoderaron de Babilonia, arrebatándosela a los sucesores de Hammurabi.

29c

cenotaphio

A francia szülőkől származott angol Layard, világhírű archeológus érdeme, hogy a nagy asszír királynak Asszurbanipalnak könyvtárát 1849 őszén a Moszullal szemben lévő domb alatt a Tigris folyó partján feltárta. A könyvtár elnevezés nem túlzott, mert 30.000 ékírást cseréptábla a legnagyobb rendben került itt felszínre. Layard ásatásai visszaadták az emberiségnek azt az irodalmi kincset, amit évezredekkel ezelőtt a két folyam legendás népei örökítettek meg. Ezt a nagyjelentőségű könyvtárát Asszurbanipal nagy gondjával, módszeresen állította össze, Krisztus előtt 640 körül. Királyi rendeletet adott ki, hogy minden alattvaló szolgáltatassa be a tulajdonában lévő táblákat, amelyek tudományos feljegyzéseket vagy költeményeket tartalmaznak. Így gyűlt össze az ékírástos táblák nagy része. Asszurbanipal még a kornak legkiválóbb íróit, költőit, tudósait is alkalmazta, hogy azoknak a műveivel is növelje a cseréptábla számát. Így maradtak ránk Mezopotámia legjelentősebb irodalmi művei: imádságok, himnuszok, költemények, elbeszélések, énekek, azonkívül filozófiai, matematikai, orvostudományi, politikai művek, történelmi feljegyzések, királylisták.

A sors mégis a babérkoszorút Mezopotámia fiának, Layard munkatársának, a moszuli születésű HORMUZD RASSAN homloka köré fonta. Ugyanis ő az, aki a világnak a legnagyobb szerűbb naiv-époszát adta: a "GILGAMES"-t. Ezt a felbecsülhetetlen értékű költeményt Hormuzd Rassan a Nimród-i dombok mélyéből ásta ki több ezer cseréptáblával együtt. Ezeket a táblákat megfektetetlenül küldte el a British Muzeumba, hogy gyarapítsa a két folyam országaiban talált leletek számát. A 12 táblából álló Gilgames éposz éveken keresztül hevert társaival együtt a muzeum pincéjében, míg 1872-ben George Smith a hajdani vésnök, felkutatta és összeállította az összetartozó táblákat. Smith éjt nappallá téve, szinte szünet nélkül betűzgette ki szóról-szóra a táblára vésett akkád szöveget, míg egyszerre csak keze alatt kialakult a drámai éposz háromnegyed isten-ember Gilgames hőstetteinek láncolata. Azonban a költemény vége felé a lánc megszakadt, a táblák elfogytak, és az elbeszélés befejezetlen maradt. A megfektetett szöveget a londoni napilapok folytatólagosan közzé tették. Az olvasó közönség lelkes érdeklődése szinte nem ismert határt. Az ujságok

példányait percek alatt szétkapkodták. Mikor a mű közlése megszűnt befejezetlenül, a közönség hangosan követelte a kiadóvállalatok előtt az éposz befejezésének utolsó szakaszát. Ekkor a londoni DAILY TELEGRAPH pályázatot hirdetett és 1.000 guineát ajánlott fel annak a kutatónak, aki a Gilgames éposz befejező részét felkutatja a Kujundzsik-i dombok alatt. A feladat szinte megvalósíthatatlannak látszott, azonban Smith maga vállalkozott a hiányzó táblák megkeresésére.

Hölgyeim és Uraim, Önök nem fogják elhinni azt a csodálatos tényt, hogy George Smith mellé szegődött a szerencse és több ezerre menő agyagtábla közül sikerült kiválasztania a Gilgames éposz hiányzó befejező részét, az úgynevezett Akkád vízözön legendát. Ezzel a bravuros munkájával George Smith teljes egészé tette a költeményt.

Ez a minden idők legnagyobb és legmagyszerűbb éposza tette halhatatlanná Uruk, illetve Erek városát. Ugyanis ennek a hőmpölygő költeménynek hőse a csodálatos erejű isteni tulajdonságokkal felruházott ember Uruk királya. A Szent Biblia Nimród néven említi őt, mint az emberiség első királyát a vízözön után. "Ez a hatalmas vadász vala az Ur előtt, ezért mondják: hatalmas vadász az Ur előtt mint Nimród, az ő birodalmának kezdete volt Babel, Erekh, Akkád és Kalnah a Sincar földön. E földről ment aztán Asz-sziríába és építé Ninivét. Rekhoboth városaát és Kalaht". (Mózes 1. könyvének 10-ik fejezete). A magyar mondakörben Nimród a nagy vadászkirály a magyar nép ősatyjaként szerepel.

Gilgámest a monda szerint Aruru a sors teremő Istenasszonya hívja létre olyképpen, hogy teste kétharmadrésze isteni, és egyharmadrésze emberi. Tudásban és erőben nincs hozzá hasonló. Ő mint Uruk, Erek királya, városa védelmére téglából hatalmas falat emelt. Ez a hatalmas fal körülölelte a várost. A fal monoton egységét 500 őrtorony bontotta meg. Ez a gigantikus fal kívülről olyan simára volt csiszolva, mintha bronzlapokkal lett volna kirakva, és így a Napnak tűző sugarai ezer színben verődtek vissza rajta. A fal megépítéséhez Gilgámes felsorakoztatta a város minden lakóját; a főúr és a szolga egyformán kivette részét a falrakásban. Végül is kimerülve, zúgolódott az egész város népe, és Anu fő-Istenhez imádkoztak, hogy fékezze meg a kíméletlen királyt. Anu meghallgatta az esdeklők kérését és Aruru Istenasszonynak megparancsolta, hogy támasszon egy ellenfelet Gilgámessel szemben, aki megfékezi őt, és

ugyanakkor barátja is lesz. Aruru teljesítette a rábízott parancsot, anyagból kiformálta a nagy ellenfelet, Enkidut. Enkidut hatalmas óriásnak alkotta az Istennő. Testét dús szőr fedte, és hosszú bozontos haja a derekát verdeste. Ő a puszták fia lett. Együtt legelt és vadászott a vadakkal. Embert nem ismert, élete boldog volt, az őstermészet ölében, csak akkor költözik fájdalom szívébe, amikor megismeri az uruki papnő szerelmét. Ekkor már nem érzi jól magát az állatok között. Emberek közé vágyik, és a régi jó barátokat, a vadakat elhagyja. A szerelem átalakítja természetét és társadalmi lényvé teszi. Ezért követi szerelmét és bevomul Uruk városának falai közzé. Itt megrémülnek tőle az emberek és ki akarják üzni őt. Enkidut azonban kötik az érzelem láncai, és nem tudja otthagyni választottját és nem képes visszatérni a puszták világába. Ezért kihívja a nagy királyt, Gilgámest párvidalra. A viadal hírére felsorakozik a város apraja, nagyja. A két hős birokra kell egymás ellen, megfeszített izmokkal küzdenek és hol az egyik, hol a másik kerekedik felül. Végül is a harc döntetlenül végződik. A gigászi ellenfelek össze ölelkeznek és testvérül fogadják egymást. Közös erővel befejezik az ötszáz tornyú fal építését és utána elhatározzák, hogy együtt indulnak el legyőzni hazájuk nagy ellenségét, Hunbabát, a cédrus erdők királyát. Gilgámes anyja Ninsun áldásával indulnak el a nagy küzdelemre. Hosszú utat tesznek meg együtt míg eljutnak a cédrus erdők rengetegébe. Mindkettőjüknek félelem szorítja össze keblét a nagy harc megkezdése előtt. Hosszú viaskodás után sikerül legyőzniük az iszonyatos erejű királyt és levágják annak fejét. A győzelem után a két hős visszatér Uruk városába, ahol az alattvalók nagy ünnepléssel fogadják őket. Midőn Gilgámes az út porát a forrásnál lemosta, a felséges Istár Istennő megbűvölődik az ifjú szépségétől és szerelemre lobban iránta, s imígyen szól hozzá: "Légy a férjem, én pedig a feleséged leszek. Aranyból, drágakőből készítek kocsi számodra és a viharral versenyző lovak fogják azt húzni. Drága palotában fogsz lakni, és királyok alázkodnak meg kegyeidért." De Gilgames az éj királynőjének a szerelmét visszautasítja, mert nem bízott meg hűségében és nem akart a megunt kedvesek tragikus sorsára jutni.

A hiúságában megsértett Istennő felszállt az égbe és haragjában panaszt tett Anunak és Antunak, az ég legfelsőbb Isteneinek, atyjának,

anyjának Gilgámes ellen. Istar esedezve kéri szüleit, hogy kellőképpen büntessék az ellenszegülőt, a sértegetőt. Ezen szavakra fakadt: támassz égi bikát atyám és küld Gilgámes ellen, hogy felkoncolja őt. Amu erre az esdeklésre megteremti az égi bikát. "Ennek lábai hatalmas oszlopok, akár csak egy hegy, olyan a gerince." Homloka hatalmas kőszikla, szarvai a legborzalmasabb fegyverek. Az óriási szörnyet Amu a Földre bocsátotta, amelynek egyetlen fúvása szélvihart támasztott és az százakat vágott a földhöz és sodort a halálba. Enkidu és Gilgámes a nagy ellenség hírére rögtön előtermett. A nép csak a dombok mögül merte nézni az ádáz küzdelmet. A két dalia bátran viaskodott az égi szörnyvel, míg végül Gilgames megragadta a bika két szarvát és hatalmas erővel lenyűgözte azt. Jobb kezében lévő kardját a bika megfeszült nyakába mártotta. A földre terített bikának kitépték a szívet, és Samosnak a Napistennek áldozatként mutatták be a vérző állatot és a kitépett szívet. Enkidu a bika combját a csúfondároskodó Istar Istennő arcába dobta e szavakkal: "ha közelebb volnál, a bika sorsára jutnál és beledet a karodra akasztanám. A nagy győzelem után a két jóbarát összeölelkezett és visszatértek Uruk városába, ahol a lakosság örömjongással fogadta a két hőst.

Istar Istennő haragja nem ismert határt. Beárulta a hősöket az isteni tanácsnál. Az Istenek pedig elhatározták, hogy bűnhődniök kell a győzőknek, és az egyiknek meg kell halnia. A választás Enkidura esett. Enkidu sírva fakadt az ítélet súlya alatt és így szólt Gilgameshez: Oh barátom, testvérem, nekem mennem kell, meg kell halnom helyetted. Le kell mennem a halál szelleméhez, hogy többé sohasem térhessek vissza hozzád. Azután megátkozta Istar papnőjét, szerelmesét, aki szerelmével elcsábította az állatok közül, és az emberi társadalomba hozta és érző emberré tette őt. Enkidura szörnyű fájdalmak törtek. 12 napos kinszenvedés után a halál elragadta őt. Lelke leszállt az alvilágba. Gilgames és Uruk városának népe hangos sírás közepette gyászolta az elköltözöttet. Gilgames a bánat jeléül megnövesztette a haját, oroszlánbőrbe bújt és elvonult a sivatagba. Nem tudott megvigasztalódni és ezután is keservesen siratta barátját. Megrettent attól a gondolatától is, hogy ő is a halandók sorsára jut és neki is búcsút kell majdan mondani a földi élettől. Ezért elhatározta, hogy felkeresi őst, Utnapistint, aki az örök élet titkát bírja. Felhagy céltalan bolyongásaival, és Utnapistin meg-

keresésére indul. Fáradtság, éhség, szomjúság gyötri, de nem törődik vele és csak folytatja útját. Kietlen ösvényen ordító oroszlánok támadnak Gilgámesre, de birokra kel velük és legyőzi azokat. Majd elérkezik a skorpió házaspár szörnyű sötét birodalmába és tőlük bebocsátást kér. Fel szólítja őket, hogy nyissák meg a hegyek kapuit, melyek a sötétség homába vezetnek. A skorpiópár megkönyörül rajta, és kitárja a kaput. Gilgámes 12 mérföldet gyalogol a sötétségben, és sarkába szegődik a félelem és a gyötrellem. Végül derengeni kezd és kijut a világosságra és az Istenek drágakőkertjébe téved. Gilgámest nem szédítik el a sziporkázó ékkövek, útját megállás nélkül folytatja. Elérkezik azután a kies tengerpartra, ahol az Istenek kocsmája állott. Itt hosszú alkudozás után jószóra bírta kocsmárosnét, aki elárulta neki a Halálviz hajósához, Ursaniphhoz vezető titkos utat. Ursanip Gilgámessel építteti meg a hajót amellyel áthajózik vele a halál sötét vizén.

Utnapistin, Gilgames ösatyja már a parton várta őt, mert megérezte, hogy egy az övéi közül érkezik. Gilgames elérte útja célját, és átölelte örökéletű nagyatyját. Utnapistin unokája kérésére elmondta, hogy hogyan nyerte el az Istenektől a halhatatlanságot. Részletesen elmesélte a vízözön megrázó történetét. Így szólt. Az Istenek elhatározták, hogy a kultúra közepén vízözönt bocsátanak a földre, és kiirtják az emberiség magját. Eától Utnapistin kegyelmet kapott jámbor istenfélő életéért. Egy hatalmas bárkában vészeli át családjával és az általa kiválasztott állatokkal együtt a vízözön szörnyű borzalmaival. Így Utnapistin átmenti az emberiséget a vízözön utáni időkre. Ezért az emberfeletti tettéért az Istenek halhatatlansággal jutalmazzák meg őt és feleségét.

Gilgames megrendülve hallgatta végig az emberiséget sujtó borzalmas csapást. Mély tisztelettel és hódolattal nézte nagyatyját és megrendült abban a hitében, hogy az ő hőstettei elég értékesek-e ahhoz, hogy kiérdemelje az örök életet az Istenektől?

Utnapistin látván unokája elborult arcát, ezért vigasztalásképpen így szólott hozzá:

"Ha kiállod a próbát, amit majd reád mérek, akkor az utat nyit majd Neked a halhatatlanság felé. A próba az: Hat nap, hat éjjel nem szabad lehunyni szemeidet és álomba merülnöd".

Gilgámes gondolkodás nélkül hajlandó volt a nehéz feladatot vállalni. Levitt egy fa tövébe, hogy az árnyékban töltsen el a hat éjszakát és a hat nappalt.

Ámde a fáradtság legyőzte az ifjú daliát. Azt a rettenthetetlen hőst, akit a legveszedelemebb fenevadak sem tudtak térdre kényszeríteni, az álom a földre terítette. Utnapistin jól ismerte az emberi csalfa természetet és tudta, hogy Gilgames nem fogja beismerni, hogy az álom úrrá lett felette. Feleségének ezért megparancsolta, hogy süssön naponta egy kenyeret, és ezeket helyezze az alvó feje mellé. Hat kenyér sorakozott már Gilgámes mellett, de mire a hetedik kisült, az ifjú felébredt. Hőstünk megdözsölte szemét és nagyot nyújtózkodott, majd így szólt nagyatyjához: elszunnyadtam egy pillanatra. Nem jól tudod fiam, válaszolt Utnapistim. Számold meg a kenyereket és abból megtudod, hogy hány napig aludtál. A hét kenyér hét napot jelent. Az álom elrabolta tőled egyetlen unokám, az örök életet. Gilgámes csüggedten fordult nagyatyjához: "Mit tegyek, hova bujdossak, hogy nyomdokomba ne tudjon szegődni úton-útfélen a reám leselkedő halál?" Utnapistim elkerülte a választ, és csak az őszülő Ursanibalhoz fordult e szavakkal:

"Vidd magaddal unokámat arra a helyre, ahol megtisztulhat az út porától. Adjál reá fényes köntöst Ursanibal és köss új szalagot homloka köré, hogy királyhoz méltóan térhessen unokám haza Uruk falakkal megerősített városába."

Gilgámes ünnepi öltözetben jött vissza, hogy búcsút vegyen nagyszüleitől. A nagytya átölelte a megtört szívű unokáját, majd bánata enyhítésére e szavakat intézte hozzá:

"Nem akarom, hogy üres kézzel térj haza, azért egy nagy titkot fedek fel előtted. Van a tenger mélyén egy rózsatövishez hasonló növény. Ezt a virágot szerezd meg, s egyél belőle és akkor örök ifjú maradsz. Uruk lakóinak is vigyél belőle, hogy őket is megóvd az öregkor szomorúságaitól."

Gilgames megfogadta halhatatlan őseinek szívből jövő tanácsát. Amikor az öreg révésszel visszafelé eveztek a halálvízen, Gilgames bevetette magát a sötét hullámokba és alámerült a vízbe. A merész ifjú hosszú keresés után végre rátalált a titokzatos erejű virágra. Boldogan

tépte le azt, bár a növény tövisai véresre szúrták, sebeztek kezeit. A két hajós partra érve gyalog folytatta útját Uruk városa felé. A nap magasan járt az égen és perzselő sugarai elől a fáradt vándorok enyhülést mentek keresni az útjukba eső kék tó hűvös vizében. Gilgames gyorsan levetette ruháit és gondosan elrejtette a csodatevő növényt egy kő alá. Amíg hőstünk nyugodtan fürdött a habokban, addig az álnok kígyó a parton felfalta az ifjúságot adó növényt. A csoda megtörtént, a kígyó megfiatalodott, levetette régi elszarusodott bőrét. Gilgames a fürdőzés után hiába kereste kincsét, csak ruházatát találta meg és a kígyó hátrahagyott, összeszáradt bőrét. Gilgames könnyek között rádöbrent arra, hogy a kígyó elorozta féltett kincsét, az örök ifjúságot adó növényt. "Hát ezért fáradtam annyit, fakadt ki hőstünk keserűen!?! Ezért vállaltam a föld minden kínját, hogy a kígyó martaléka legyen az élet titka?!"

A viszontagságoktól megtört király végre hazajutott Uruk városába. Az uralkodás nyugalmas napjaiban Gilgames rájött arra a nagy igazságra, hogy a fény mellett mindig ott az árnyék, az öröm mellett a bánat, és megvilágosodott előtte az isteni örök elhatározás, hogy az élet mellett ott a halál!

Gilgames belenyugodott a változhatatlanba, hogy az emberi sorsot senki sem kerülheti el. Csak egyetlen vágya volt amit esengve kért az Isteneiktől; megtudni, hogy mi vár az emberre a halál után?! Ea, a víz és a föld Istennője megszánta Uruk csalódott királyát. Ezért megparancsolja Nergalnak, az alvilág Istenének, hogy nyissa meg a föld üregét egészen az alvilágig. Gilgames előtt feltárult az árnyak országának kapuja. Uruk királya hangos szóval hívta kedves barátjának, Enkidunak szellemét. A megidézett szellem mint egy szélroham jelent meg. A két barát könnyek között ölelkezett össze. Gilgames így szólt Enkiduhoz; drága barátom, mondd meg nekem, hogy élsz és milyen az alvilág? Enkidu eképen válaszolt:

Nem akarom felfedni előtted a nagy titkot, mert félek, hogy emberi szíved nem bírja felfogni azt. Lerogynál és összeesnél.

Ne törődj vele barátom, mondd meg az igazat. Egy hősnek el kell viselni a legnagyobb csapást is.

Hát halljad a valót, felelt Enkidu: "Féreg rágja szüntelenül teste-

temet, mely egykor ifjú volt és szép".

Óh jaj, kiáltott Gilgámes, és földre rogyott zokogva.

Majd megkérdezte: Láttad-e azt, aki hirtelen halállal halt meg?

Láttam, felelte Enkidu. Nyugágyon fekszik és tiszta vizet iszik.

Láttad-e azt, akinek testét a pusztaságba vetették?

Láttam. Szelleme nem talál nyugtot a másvilágon.

Láttad-e azt, akinek emlékével senki sem törődött?

Láttam. Az edények moslékját, kenyérhulladékot, az utca szemetjét kapja táplálékul.

Láttad-e azt, aki hősi csatában esett el?

Láttam. Apja, anyja emeli fejét párnájára és hű felesége zokog felette.

Ezen megrázó szavakkal fejeződik be az 5.000 éves áposz.

Tisztelt olvasóim. Kevés nemzet dicsekedhetik még ma is az époszalkotás művészetével. Legtöbb nép kisebb hősdalok, regék és mithoszi énekek kiformalásánál megáll. Csak a z a nép jut el egy nagy nemzeti éposz kialakításához, amely már hőstettekben gazdag múltra tekint vissza és nyelvezetét már számos kiváló énekes költő, dalnok regős gazdagította, formálta, hőstettek, imák, könyörgések, szerelmi ábrándok rímbeszedésével. A szumír nép flai között már igen korán támadtak tehetséges énekesek, akik számos apróbb történeti képet, himnuszt foglaltak zengzetes formába; így már Kr.e. 3.000 évvel megalkották a világ legelső nagylélegzetű hőskölteményét, a Gilgámes époszt.

Véleményem szerint a Gilgámes époszt egy egyetlen költő-óriás alkotta. Egy ismeretlen dalnok kötötte csokorba az ősi szumir nép ajkán élő, mondák, legendák és mithoszok színes virágait. Ennek a géniusznak legnagyobb érdeme az, hogy művészi készséggel tudta a széteső eseményeket egy főhős, egy nemzeti nagyság köré csoportosítani és a történeteket drámai erővel fokozni. A stilus egyöntetűsége is arról tanúskodik, hogy a Gilgámes époszt egyetlen avatott kezű író öntötte végső formába.

Arisztotelesz, a tudományok atyja, a Homeros-i énekekből, az Iliászból és Odisszeából állapította meg az éposznak mint irodalmi műfajnak arany szabályait.

Tisztelt olvasóim, önökben jogosan felmerülhet az a kérdés, hogy

vajjon a Gilgámes mint irodalmi mű, tartalmában, előadási formájában, nyelvezetében és szerkezetében megüti-e az Arisztoteleszi mértéket? A Gilgámes költemény ismerete alapján megállapíthatjuk, hogy a műben az éposz összes kellékei fellelhetők. Ugyanis a naív meseszöveg mellett kihangsúlyozódnak az éposz klasszikus törvényei is, úgy mint a hős gigász küzdelme a nemes célokért, próbatételei, valamint a fenséges elem közbeiktatása, az isteni beavatkozás, a "deus ex machina".

Tisztelt olvasóim, a Gilgámes éposz leírását tartalmazó cseréptáblákat, mint ahogyan már említettem, Kr.e. a VII-ik században uralkodó Aszurbanipal könyvtárában találták meg ugyan, de a költemény nem az asszír idők eseményeit tárgyalja, hanem a szumir nép szelleméből sarjadt. A Gilgámes éposz eseményei az uruki király és Enkidu megvívott harca és változatos kalandjai évezredekkel előzik meg az asszír időket és a görög Achilleus és a trójai Hector küzdelmeit, valamint Odyszeusz király bolyongásait. Minden valószínűség szerint a vak költő, Homeros ismerte a Gilgámes époszt, és ezt a nagyszerű és művészileg kiforrt költeményt választotta éposza törvénykönyvéül. Tehát jogunkban van megállapítani, hogy az époszt, mint irodalmi műfajt nem Homerosz teremtette meg, hanem őt már kétezer évvel megelőzőleg a szumir nép egy ismeretlen nagy költője. Tehát a Gilgámes szerzője adta a világnak az éposz irodalmi műfajt.

Fel kell hívnom tisztelt olvasóim figyelmét még arra is, hogy a Gilgámes éposz alapeszméje magasan túlnó a nemzeti époszok határain. A főhős ugyanis nemcsak hazáját fenyegető veszélyeket akarja elhárítani, hanem az emberiség egyetemes és örök problémájának megoldásáért is harcol, és vállalja az életveszélyes küzdelmeket. Célkitűzése Uruk városának védelmén kívül a lét titkának felfedezése, az örök ifjúság megszerzése és a halál leküzdése. Ha tekintetbe vesszük a világirodalom legjelesebb naiv és klasszikus époszait, minden elfogultság nélkül állíthatjuk, hogy a pálma a Gilgámes époszt illeti meg.

A Gilgámes megalkotása után több ezer év telt el, míg a népek lelkeségéből kibontakoztak a nagy nemzeti époszok, és még több ezer év leforgására volt szükség ahhoz, hogy az elbeszélő költemények tárgya az anyagi síkon felülemelkedjen egészen a filozófia régióiba. Az első lépést az olasz Dante (1265-1321) teszi meg a Divina Comediájával, majd a szín-

tén olasz Torcuato Tasso "A megszabadított Jeruzsálem"-ével (1544-1590) a katolikus vallásos költészetet teremti meg. A 17-ik század szellemi áramlatainak összezsapását, a katolikus egyház és a reformáció harcát rögzíti le mesteri formában az angol puritánizmus vezére, John Milton "Az elveszett paradicsom"-ában.

Fel kell azonban hívnom kedves olvasóim figyelmét arra is, hogy a Gilgámes époszt megőrző 12 tábla még a mezopotámiai homokdombok mélyén fekszik, amikor Arany János, hazánk legnagyobb verselője, koszorús költőnk, 1847-ben megajándékozta irodalmunkat a Toldi trilógiával.

Arany János nagyszabású trilógiájában a legősibb magyar népmondát, a Toldi Miklósról szóló szájhagyományt öntötte művészi formába. A mű első soraiban elénk varázsolja a délibábos magyar rónán a hatalmas erejű, napbarnított, keménykötésű legényt, Toldi Miklóst.

"Rémlík, mintha látnám természetes növést,
Pusztító csatákban szálfá-öklelését,
Ez volt ám az ember ha kellett a gáton,
Nem terem ma párja hetedhét országban.

Majd a későbbi sorokban így jellemzi az író Toldit:

Mint komor bikáé, olyan a járása,
Mint a barna éjféli, szeme pillantása.

Az ötezer éves époszban szereplő főszemély Gilgámes ekképpen ábrázolja az ismeretlen költő:

"Termete hatalmas, mint a vad bikáé, senki sem múlja őt felül erőben, de bölcsességben sem."

A "Toldi" című elbeszélő költemény további szakaszában Miklós elhagyja a vidéki környezetét, az ősi szülői házat, hogy hírt dicsőséget szerezzen nevének:

"Nagy erőt érzek mint a két karomban,
Nem vesztegetem azt szérűn és malomban;
Édesapámnak is hallám vitézségét,
Hát csak én gyaláznám meg nemzetségét?
Felmegyek Budára bajnok katonának.....

Mint tudjuk, Gilgámes szintén elhagyja Uruk városát, hogy legyőzze házája ellenségét, az óriási erők félelmetes szörnyét, Humbabát.

"Ha elesem, mondja Gilgámes, Humbaba kezétől, hírnevem örökké megmarad, és az emberek azt fogják mondani: Gilgámes a vad Humbaba elleni harcokban hősként esett el."

Mind Gilgámes, mind Toldi Miklós anyai búcsucsókkal és áldással indul el a nagy útra. A harcokban, kalandozásokban hű kísérője Gilgámesnek Enkidu, Toldi Miklósnak pedig hű szolgálja, Bence.

Gilgámes pusztá kézzel fojtja meg a hegyi ösvény oroszlánját, Toldi Miklós pedig a vadon nádasában rátámadt fenevadat, a farkast szintén pusztá kézzel fojtotta meg.

"Megszorítja torkát két marokra

Kifogy minden erő a horgas inából".

Gilgámes legnagyobb hőstette az égi bika legyőzése. "Ő olyan erővel ragadta meg az égi bika szarvát, hogy az moccanni sem tudott."

Toldi Miklós pedig szintén megfékezi, lenyügözi szarvánál fogva a bősziűt megvadult bikát.

Uruk királya párviadalt vív a hatalmas erejű Enkiduval, Toldi Miklós pedig a legyőzhetetlen cseh vitéznek metszi a fejét.

Toldi Miklóson éppen úgy mint Gilgámesen csak az álom lesz úrrá.

Gilgámes hosszú mély álomba esik 6 napon keresztül, mikor megérkezik a nagyatyjához Utnapistinhez.

Arany János így ír:

"Majd az édes álom pillangó képében

Elvetődött arra tarka köntösében,

Aztán álom mézet csókolt ajakára,

Akit mákvirágból gyűjte éjszakára".

Gilgámes visszautasítja Istar Istennő szerelmét, Toldi Miklós pedig a szép nemes leányzónak, Piroskának a kezéről mondott le barátja javára.

Gilgámes, a szumir éposz hőse, Enkidu elvesztésével megismeri az emberiség legnagyobb tragédiáját, a halált, és mély fájdalomában ezen ezen keserű szavakra fakad: ha meghalok, én is sárrá változom, mint Enkidu.

Toldi Miklós szívét is összeszorítja a megsemmisülés, az elmúlás gondolata.

"Haj, az idő nem vár: elhalunk mi vének,
Csak híre marad fenn karunk erejének".

1844-ben Petőfi Sándor közzé adja "János vitéz" című elbeszélő költeményét, 3 évvel megelőzve Toldit, és 30 évvel a Gilgámes éposz megtalálását és nyilvánosságra való bocsátását. Petőfi éppen úgy mint Arany János, a magyar népmesék, mondák, szájhagyományok színes világából merítette a János vitéz tárgyát. Csodálatosképpen ezen versés elbeszélés mindenegybes szakasza a Gilgámes éposz egy-egy jelenetének a tükröképe. A világirodalomban sehol sem találhatunk meg két költemény tartalmának olyan nagyfokú hasonlóságát mint a Gilgámes époszhoz és a János vitézhez. A hősök próbatételei, küzdelmei majdnem azonosak, és hasonló csodás elemekkel van átszóve mind a két költemény.

Mint Gilgámes, mint János vitéz, azonos módon küzd a mesebeli emberfeletti lényekkel. Mindkét hős végcélja az örök ifjúság és az örök élet elnyerése, megtalálása.

Petőfi költeményében a főhős, János vitéz, éppen úgy mint a szumír mondák főhőse, Damuzi, Tamusz, illetve Gilgámes mint pásztorkirály elevenedik meg. A későbbi versszakokban János vitéz elhagyja faluját és az élet küzdőterére lép, hasonlóképpen mint Gilgámes Uruk királya. Mindkét hős egy szerető, féltő asszony imádságos áldását viszi útravalóul. Gilgámest édesanyja siratja, János vitézt pedig hű szeretője, Iluska.

Petőfi így ír:

"A jó Isten legyen minden lépésseddel;
Ha látsz tört virágot út közepére vetve,
Hervadó szeretőd jusson majd eszedbe".

János vitéz a magányos pusztai bolyongást felváltja a katonasorssal. Beáll a nyalka magyar huszárok közé:

"Én a kerek világ bujdosója vagyok,
Ha kegyelmetekkel egy sorban lehetnék.
A ragyogó nappal farkasszemet néznék".
"Nagyon kívánt dolog nekem a háború"
Cifra beszéd kéne azt elsorolni,
Mit érzett mikor a mentét felkapta,
S villogó kardját a Napnak megmutatta.

Mint katona, János vitéz bátor, vakmerő hőstettei miatt a sereg élére kerül, dicsőséges küzdelmei során eljut a tatár népek fejedelmének országába is, majd Talján országon keresztül Lengyelországba, és onnan Indiába. Végül Franciaországba kerül János vitéz a magyar sereg élén, hogy segítséget nyújtson a törökök ellen. Kardélre hányja a törököt, és fényesre mossa kardját az ellenség vére. Ezzel a nagy hős, vitézi tettel megnyeri a francia királykisasszony szerelmét. János vitéz azonban nem fogadja el a szép királykisasszony kezét.

"Azért szép királyi lány ne tarts rám számot,
Mert ha nem bírhatom kedves Iluskámat,

Nem fogok bírni senkit e világon".

Éppen úgy mint a sötét cédruserdők őrének, a szörnyű Humbabának legyőzője, a hős Gilgámes visszautasítja az égi királynőnek, Istarnak, Inanának házassági ajánlatát:

"Nem leszek a férjed, és te sem leszel a feleségem".

János vitézt szerelmesének, Iluskájának halála készíteti az örök élet és a megújuló fiatalság megszerzésére. Gilgámes pedig hűséges barátjának, Enkidunak elvesztése indítja el az ifjúság és az örök élet titkának felfedezésére. Mindkét hős a nagy cél elérésének érdekében azonos természeti és csodás elemekkel vív élet-halál harcot. Mindkét költeményben egy csodálatos tövises növény képviseli a megifjodás és a lét titkos értelmét. János vitéz kezében a legnemesebb tövises növény, a rózsza az örök élet szimbóluma. A két elbeszélés csak annyiban különbözik egymástól, hogy Gilgámes a sötét vizű tenger mélyéből hozza fel az ifjúságot adó növényt és a kékvizű tó partján veszti el azt, míg János vitéz a kedvese porából nőtt piros rózsát a kék színű élet tavába dobja.

"Beveti a rózsát a tónak habjába,

De csodák csodája, mit látott, mit látott:

Látta Iluskává válni a virágot.

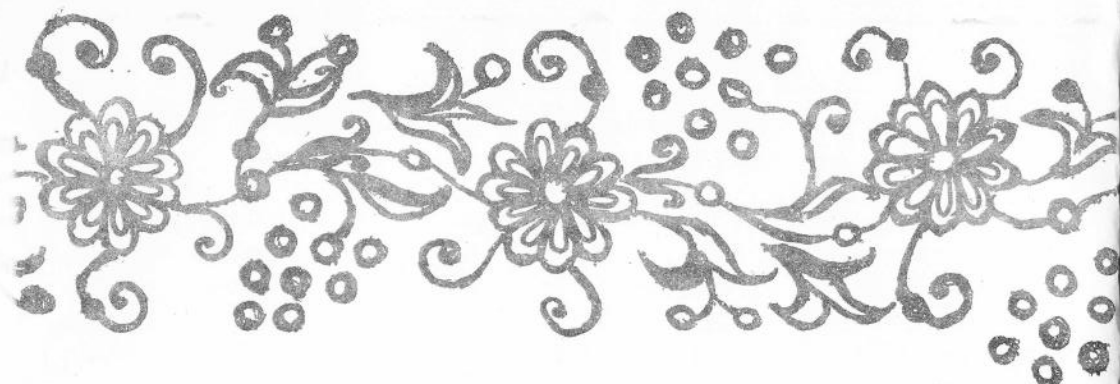
Hát az élet vize volt ez a tó itten,

Mindent feltámasztó, ahová csak cseppent."

János vitéz visszaadta az élet tavának a virágot és cserébe elnyerte a halhatatlanságot. Gilgámes előtt ellenben a fiatalság és az örök élet kapuja bezárul a tövises mágikus erejű növény elvesztése miatt.

Tisztelt olvasóim, ha semmi más bizonyítékunk nem volna a szumir-magyar rokonság igazolására, mint ez a két magyar mondákkal és mesékkel átszótt remekmű, ez is elég volna! Ugyanis a fentiekben vázolt hasonlatossága a két magyar éposznak a Gilgámes éposszal csakis úgy magyarázható, hogy mind a Gilgámes éposz ismeretlen nagy költője, mind a két magyar génius, Arany János és Petőfi Sándor, a világirodalom ezen három gyöngyszemét egyenként az ősi szkita (szittya) néplélek tengerének mélységéből hozta felszínre.

Forrásmunkák:

- Almagro M. "Prehistoria en Manuel de historia Universal". Madrid, 1960.
Apollinaris Sidonius: Panegyrikus.
Arany János: Toldi.
Asztalos-Pethő: A Magyar Nemzet Története. Budapest.
Banner J.: A kökénydombi Vénus. Délvidéki Szemle. 1942/12. 458-463.
Dr. Bartucz L.: A magyar föld, magyar faj; sorozatából IV. k. A magyar ember.
Bernhard Jakobi: Templomok és Paloták.
Beudant és Edwars: A magyar tipusról.
Broca Pál: Instructions craniologiques. (1879)
Broholm, H. C.: Danmarks Brozealder. Busck. Copenhagen. 1943-1949.
Bulla Béla Dr.: Az Alföld.
Chaid Gordon: A civilizáció bölcsője.
Csaplovich János: Ethnographia.
Childe, V. G.: The bronze age. Cambridge University Press. 1930.
Deák Gerő: A tordosi régészeti telepről. Magyar Polgár. Kolozsvár. 1875.
IX. évf. 254. szám.
Dechelette J.: Manuel d'Archeologie prehistorique, celtique et gallo-romaine.
Dechelette J.: Age du bronze. Paris. 1910.
Deér József: A honfoglaló magyarság.
Domanovszky Sándor: Die Geschichte Ungarus. München, 1923.
Eckhardt Ferenc dr.: Magyarország története.

- Erdélyi László dr.: Árpádkor. Budapest. 1922.
- Dr. Fehér M.: Antropológiai mérés adatai a magyar földön.
- Fettich Nándor: Über die sinnen der praehistorische ornamente.
- Gábori Miklós: A késői Paleolitikum Magyarországon.
- Gáti I.: Természet története.
- Gunda Béla: A Néprajz és a Magyar Östörténet.
- Gyulai P.: Schliemann levelek Torma Zsófiához.
- Gyulai P.- Fodor E.: Torma Zsófia levelesládájából: Teka sorozat.
- Halasi Kun Tibor: A Magyarság Kaukázusi Története.
- Halász Zoltán: Rómvárosok a sivatagban.
- Halász Zoltán: A Magyar Régészeti Történetéből. Budapest. 1964.
- Handbuch der Archeologie (W. Otlo és R. Her.)
- Hermann A.: Dr. Torma Zsófiáról.
- Herman O. és Vámbéry A. A magyar típusról.
- Hillebrand Jenő dr. Ásatásainak eredményei.
- Homan Bálint és Szekfű Gyula: Magyar Történet.
- Husztai Z.: Az ősitípus megváltozásáról.
- Janko és Semayer mérései.
- Janko J.: Balaton környéki magyar típusai.
- Jankó János: Magyar típusok.
- Jensen : Das Gilgamesh epos. Stuttgart. 1910.
- Kalicz N.: Agyagistenek. (A neolitikum és rézkor emlékei Magyarországon. Corvina. Budapest. 1970.
- Karl Ernest von Baer: Tanulmányok a mesterségesen torzított koponyákról szóló tanulmánya.
- Karl János dr. és vt. Temes Győző: A Magyar Föld és Népe.
- Koch Antal: Erdély ősemberi maradványai és ősemberre vonatkozó leletei. Erdélyi Múzeum Egyeslet Évkönyvei, Kolozsvár, Új Folyam. 1876. I.
- Kollmann A.: A magyarság rassz-elemei.
- Kondói Kiss József dr. Bogsch Sándor dr. Csinday Gerő dr.: Kárpáti vagy Magyar Medence.
- Kovács János: Szeged és népe.
- Kőrösi József: Vizsgálatainak eredményei.

- Dr. Lenhossék J.: Termetadatai.
- Ligeti Lajos: Az Urali Magyar Őshaza.
- Linné K.: Az emberiség zoológiája.
- Lipp Imre: Antropológiai mérési adatai az Alföldön.
- Lósy J.: Embertan. 1902.
- Lubbock J.: Pre historie times. 1865.
- Lugosi Fodor András: Látszatos vagy színlelt halál.
- Dr. Malan M.: Antropológia mérés adatai a székel földön.
- Málnási Ödön dr.: A magyarság őszinte története. 1959.
- Mikry B.: A Nemzet Természet Jelleméről.
- Meri I.: A Torma Zsófia gyűjtemény bükki jellegű cserepei. Erdélyi Tudományos Intézet Évkönyvei. Kolozsvár. 1942.
- Nemeskéri János: Antropológiai vizsgálatai.
- Németh Gyula: A honfoglaló magyarság kialakulása. Budapest. 1930.
- Oertwig Siegfried: Elszűlyedt városok. Budapest. 1963.
- Orbán Balázs, Szabó Károly, Fischer Károly Antal: A hun magayrirtás 1889.
- Pethe F.: Az ember természetrajzáról.
- Pethő Gy. és Török A.: Éléments d'antropologie générale, (1885)
- Petőfi Sándor: János vitéz.
- Piggot St.: The recient discovery of ancient wagons. Scientific American Joly. 1968.
- Popovich.: VI. Une civilisation egeo orientale sur le Moyen Danube. R.A.
- Ranke J.: Über neolithische Wohstaeten Siebenbürgens. Correspondenzblatt. Budapest. MIII. 1882.
- Ratzel Fr.: Antropo-geografia. 1882.
- Reallexikon der vorgeschichte. 1924.
- Reineck P.: A tordasi őstelep. Archeologiai Értesítő. Budapest. 1898.
- Roska M.: Az őskori Kolozsvár. Kolozsvári Szemle Könyvtár. I. 1943.
- Schmidt H.: Troja - Mykene Ungarn. Zeitschrift für Ethnographie. (1904).
- Schroller H.: Die Stein und kupferzeit Siebenbürgens. Berlin. 1928.
- Somogyi Ede: Emlékezzünk régiekről. Budapest. 1908.
- Szinnyei József: A magyarság eredete, nyelve és a honfoglaláskori műveltsége. Budapest. 1910.

- Szóke Beala: A honfoglaló és kora Árpád-kori magyarság régészeti emlékei.
 Téglás G.: Hunyadvármegyei régiségek, Kelet, 1878.8.17.
 Topinard P.: L'Antropologie. (1876).
 Torma Zsófia: Hunyadmegyei Neolith (kőkorszakbeli)telepek és annak függelékei.Erdélyi Muzeum.Kolozsvár. 1879.
 Torma Zsófia: Szimbolikus ősemlékek keleti vonatkozásai.Lipcse.1899.
 Dr. Toronyi Erzsébet: Galga hévíz antropológiája.
 Dr. Toronyi Etelka: Uszod község antropológiája.
 Török A. Kroniometria.
 U.N.S.C.O. Prohistoria és Kulturák kezdete. 1963.
 Wells H.G. Esgkema de la Historia universal.I-III.
 Virchow Rudolf: A mesterségesen torzított koponyákról szóló tanulmánya.
 Zajthi Ferenc: Magyar Évezredek. Budapest. 1943.
 Zichy István gróf: A magyarság őstörténete és műveltsége a honfoglalásig. Budapest.1923.

El 15 de febrero de 1974 se terminó de confeccionar el presente
en los talleres de MUÑOZ Y CIA., Lavalle 1318/20, Capital -
T.E. 40-8484